

Magnetisch middernacht

Ander werk van Laura Broekhuysen

Zand erover (jeugdboek, 2002)

Twee linkerlarzen (roman, 2008)

Hellend vlak (roman, 2011)

Winter-IJsland (2016)

Flessenpost uit Reykjavik (2019)

Wij capabelen (poëzie, 2022)

Laura Broekhuysen

Magnetisch middernacht

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij BV
2024

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek een
werkbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Copyright © 2024 Laura Broekhuysen
Voor overname kunt u zich wenden tot Em. Querido's
Uitgeverij BV, Weteringschans 259, 1017 XJ Amsterdam.

Omslag Roald Triebels
Omslagbeeld plainpicture/Universal Images Group/
Planet One Images
Foto auteur Welmoet Broekhuijsen

ISBN 978 90 214 7749 7 / NUR 301
www.querido.nl
www.laurabroekhuysen.com

Inhoud

1 Fjord

Witblind	9
Plaatsing	12
Opgezet	26
Magnetisch middernacht	36
Viering	45

2 Eerste dooi

Stallen	57
Zalm	68
Niemands vrienden	75
Stomen	81
Slagschaduw	89

3 Samenstelling

Gastvrouwen	99
Stemmen	106
Deling	114
Loot	119
Baden	134
Zomerwende	150

4 Ontruiming

Verhoor	163
Gedachtegang	171
Bewenen	176
Vraagbaak	182
De kustwacht	188
Ontmantelen	197
Iemand	203

5 Grafrede

I Fjord

*Je zult gemerkt hebben dat een vrouw geen
baard heeft, dat een kat als hij rent geen
geluid maakt en dat er onder de bergen
geen wortels liggen.*

– Edda

Witblind

Je ziet geen diepte in een sneeuwwit landschap. Wit omhoog, wit omlaag, van voor naar achteren, duizelwit.

Snorri mompelt: 'Ik heb erger meegemaakt.' Hij tuurt vanuit de jeep op de weg.

Ik ben blij dat Oddný, die mijn moeder is maar zich daar zelden naar gedraagt, mijn zoveelste vader achter het stuur laat. Ze bemoeit zich wel met elke bocht.

Rechts is de zee, dat weten we, te zien is het niet. De wind, van links, blaast op de jeep in, de berg is een glijbaan voor poedersneeuw, die als suiker over ons wordt uitgestort. De ruitenwissers vegen op volle kracht, maar de weg is onvindbaar. De auto schudt. Snorri rijdt stapvoets, stuurt tegen de wind in. Oddný zegt: 'Ik zie de vangrail niet eens.'

Ik hoor Snorri brommerig zingen: *Bijna bijna bijna thuis*. Ik weet nog niet dat 'bijna' hier betekent: over een paar uur. En ik weet ook niet wat ik moet denken van dat woordje 'thuis' – thuis ben je niet zomaar. Hij zegt: 'Hier is geen vangrail.'

De jeep verliest grip, we schuiven. Snorri vloekt, stuurt, probeert te remmen; het wegdek is glazig, we glijden. Ik bijt in mijn rafelige slaaplap, grijp me vast aan mijn moeders kruin, ze graait naar mijn vingers, roept: 'Au! Laat los!'

Aan de rand, in het grind, staan we stil. Even zie ik

tussen de wolkenflarden een glimp van de diepte, de zee.

Snorri kijkt over zijn schouder en lacht: 'Vond je het eng?' Hij is mijn eerste vader met baard. Voorzichtig trekken we op, rijden we omhoog, omlaag, naar links, naar rechts, witter witst, berg op, berg af. Ik voel de zwaartekracht langzaam uit de auto en mezelf wegtrekken. Uren geleden zijn we de stad uit gereden. Links de bergen, rechts de zee. We hebben besneeuwde vlaktes gezien, bergen als reusachtige taarten met toeven slagroomgladde sneeuw. We hebben de maan gezien. Die schijnt hier ook, dezelfde, we hebben de zon als een tegenligger langs zien komen. We hebben het laatste bos gezien, het laatste tankstation met de laatste wc. We hebben joekels van hagelstenen tegen de ruit gekregen, brokken gestolde lava zien liggen, we hebben een gletsjer gezien. Het heeft me koud gelaten. Niemand woont hier. Soms zien we een houten huisje, een weekendhuisje. 'Wat doe je hier met je weekend? Wat doe je hier met je leven?' Ik weet niet of ik mezelf hoorde mompelen of mijn moeder. We proberen een zender te vinden op de radio, een stem, een liedje, een strijkkwartet, iets, maar vinden alleen ruis.

'Rendieren.' Snorri staat op de rem. Hardop tellen we koppen. De kudde steekt over; haast hebben de beesten niet. Sommige blijven midden op de weg staan en kijken naar ons, indringers. Ik denk dat we in een droom zitten, een spierwitte droom, want ook die rendieren, zonder schaduw, lijken met hun geweien plat op het wit geplakt.

Ik weet niet of ik buikpijn heb omdat ik een blaas vol plas heb of omdat ik in een jeep zit die de wereld uit rijdt.

Mijn moeder zegt: 'Pippa, heb je wel goed naar die rendieren gekeken, ze zijn zeldzaam.'

Ik probeer te antwoorden, maar mijn hoofd is zo leeg en zo wit als de witte leegte waarin Snorri de auto vaart laat minderen. 'Daar.' Hij wijst in het luchtledige.

Ik staar naar buiten, ik fluister: 'Wat, waar?'

'We zijn er.' Snorri grijnst.

Ik schrik. Want we zijn nergens.

Plaatsing

Het huis is van hout en bruin gebeitst, het staat aan de voet van een stijfbevoren helling. Vlak naast het huis groeit een boom, ik vraag: 'Eén boom?'

Snorri knikt. 'Kijk maar eens om je heen.'

De baai is volkomen kaal, op wat kreupelgewas na.

Mijn vader is hij niet, maar Snorri is vader, dat is al iets. Voorovergebogen bij de stam zie ik Loke staan, mijn nieuwe sibbeling. Lokes romp vertoont dezelfde kromming als de kromgegroeide bast.

'Het is een es.' Opgestrekt is Loke langer dan verwacht.

Ik vraag me af of we elkaar een hand moeten geven, ter kennismaking, maar denk er net iets te lang over na om mijn hand nog te kunnen uitsteken.

Als klimboom stelt hij weinig voor, maar mij zal deze es wel houden. Ik trek me op aan de onderste tak en word door sneeuw bedolven.

Mijn nieuwe huisgenoten grinniken, Loke zegt: 'Bedenk dat als een van jullie een arm of een been breekt, jouw ledematen aanmerkelijk gemakkelijker te spalken zijn dan die van hem.'

Dat tref ik, een sibbeling die meer om bomen geeft dan om mensen. Ik vraag: 'Ben jij een meisje met een jongensnaam of een jongen in een jurk?'

'Loke is geen jongensnaam. En dit is geen jurk.'

Ik schud de sneeuw van mijn schouders. 'Hoe noem ik je – mijn broer? Mijn zus, mijn zoer?'

Loke hurkt, bekijkt een butts in de stam. 'Je zult hier met niemand praten, dus ik hoef niet te worden genoemd.'

Ik neem aan dat dat een grapje was. Ik vertrek geen spier – ze moeten niet denken dat het geen enkele moeite kost om mij aan het lachen te krijgen.

Ik hoor mijn moeder hijgen, met horten en stoten komt ze de auto uit, haar lippen glimmend van de vaseline. Ze heeft ijzeren tanden onder haar zolen gebonden om niet uit te glijden. In haar armen klemt ze onze vioolkoffers, haar adem piept. 'Laat Loke nu met rust, lieverd.'

'Kies maar.' Loke glimlacht naar me, neemt de vioolkoffers van mijn moeder over. 'Ik kan alles zijn.'

Snorri opent de voordeur. Hij heeft geen sleutel nodig, de deur zit niet op slot, hij bromt: 'In dit dorp weet iedereen wat van wie is.'

Boven de deur hangt een bordje waarop met een soldeerbout het woord WALHALLA is gebrand.

Ik glip langs zijn ellebogen naar binnen.

Ik zie een bijkeuken met een wasmachine, ernaast een ton vol walmend vistuig – netten, hengels, emmers. In een witporseleinen gootsteen staat een teil, afgedekt met een doek. Loke tilt de doek op, probeert met een pollepel te roeren, maar het mengsel in de teil is te droog.

Opgestapeld tegen de muur ligt een lading vers gehakt hout. Ik zie geen bijl, wel een gereedschapskist.

We stampen de sneeuw van onze laarzen. We hangen onze jassen aan een staande kapstok. Snorri draait hem steeds een kwartslag, zodat het gewicht van de jassen over de kapstok wordt verdeeld. Er hangt een vijfde jas, van gelig bont. Ik zie mijn moeder naar dat lege zeehon-

denvel kijken, maar ze zegt niets. Ze is buiten adem van de dertig stappen die ze tussen auto en voordeur heeft moeten zetten.

Vanuit de bijkeuken kunnen we alle kamertjes inkijken. De plafonds zijn laag, alsof er ooit van twee verdiepingen drie verdiepingen zijn gemaakt. Ik zie een keuken met keukentafel, een afgetuigde kerstboom. Een halletje, een wenteltrap. Het huis is een paar honderd kubieke meter niet-wit. De muren zijn behangen door iemand die van kleur hield, maar lang geleden, alle patronen zijn verschoten.

Tussen de twee schuifdeuren naar de woonkamer blijf ik staan. Ik heb een rare smaak in mijn mond, lijk de kamer te proeven: de lampenkap, de halfvergane franje, het gehaakte tafelkleedje, de mat onder mijn sokken, de zoom van het gordijn, de roestvlekken op de kraan.

Snorri geeft me een handdoek om de laatste sneeuw uit mijn haren te wrijven. Hij ziet er vriendelijk uit. Maar dat betekent niets.

In het midden van de kamer staat een bank, het is een maffe divan. Mijn moeder gaat zitten. Er stuift een stofwolk uit op, we niezen. Ik laat me naast haar zakken, ze legt een hand op mijn knie. Ze duwt het kraakbeen van haar neus naar links en naar rechts. Het geluid doet me rillen. Ooit is die neus uit het lood geslagen; hij is rechtgezet, maar ruiken doet ze niets meer. Ik fluister: 'Het ruikt hier alsof er is schoongemaakt nadat het lang vies is geweest.'

Loke staat in een hoek van de kamer. Mijn nieuwe vader bij het raam. Het uitzicht is water. Het is vloed. De zee golft ons door tweemaal vierentwintig ruitjes tegemoet.

Ik kijk niet naar buiten, ik kijk naar mijn moeder. Ik probeer haar blik te vangen. We hebben in allerlei hui-

zen gewoond, mijn moeder en ik, bij allerlei vaders, en ik weet dat Oddný bij haar eerste indruk blijft, al kan ze zichzelf soms tijdelijk iets anders doen geloven. Ze laat zich niet aankijken, gaapt, knijpt even in mijn knie. 'Stel je dit voor met de zon erop.'

Snorri knikt. 'Je hebt twee lange maanden om je dat voor te stellen.'

Ik schraap mijn keel. Ik kan voorspellen hoe het geluid van mijn stem zijn ronde zal doen in deze kleine woonkamer, hoe mijn woorden bij me terug zullen keren – ik vraag me af waarom ik de akoestiek van dit huisje ken, hoe het kan dat ik weet hoe de franje van de lampenkap smaakt, hardop vraag ik: 'Ben ik hier eerder geweest?'

Ze hebben alle drie een eigenaardige uitdrukking op hun gezicht, hoewel ik het van Snorri en Loke niet zeker weet – misschien kijken ze altijd zo.

Onder het huis, vlak onder de keldervloer, stroomt een beek, die we doorlopend horen kabbelen. Ik moet ervan plassen. Het wc-hok is krap, de deur stoot tegen de stortbak.

Het water uit de kraan bijt in mijn tanden, mijn handen worden vlammend rood. Mijn moeder roept vanaf de divan dat ik het water te lang laat lopen. Als ik terugkom in de kamer zie ik dat Snorri zijn hoofd staat te schudden. 'Dat water stroomt van de berg naar zee.' Hij wijst door het raam naar de beek, die zo steil van de bergwand naar beneden klettert dat ik niet weet of het water nu valt of stroomt. 'Het maakt niet uit of het via onze gootsteen naar zee gaat of regelrecht.'

Mijn moeder zegt dat ik eruitzie als een trieste clown. 'Zo'n clown in een plat schilderij, zonder publiek, met alleen maar bomen om zich heen. En dan nog zonder de bomen.'

Ik denk dat ze zichzelf bedoelt. Ze probeert zichzelf in ons nieuwe huis terug te vinden; ze schrobt aardappelen schoon en schilt ze; ze zoekt een ketel en zet thee, trekt een boek uit de kast, bladert erin, zonder een zin in zich op te nemen. Ze boent de vensterbanken, spint een netwerk van handelingen die horen bij thuis zijn, in de hoop erin tevoorschijn te komen. Ik draai om haar heen. Ze lapt de keukentafel af, veegt de vloer, vindt een stofzer en blik. Ze raakt zo buiten adem dat ik buiten adem raak door naar haar te kijken. Met een gestrekte voet veegt ze over de keukenvloer: 'Houtrot,' hijgt ze. 'Deze planken moeten eruit.'

Snorri knikt. 'Die vermaledijde beek.'

Ze trekt aan de gordijnen. 'Stofmijt.'

Ik haast me te zeggen: 'Mijn moeder wil niet vervelend zijn, het is omdat ze ziek is.'

'Dat weet ik.' Snorri knikt me toe.

'Alle vervelende dingen die mijn moeder zegt, zegt ze omdat ze ziek is.'

Oddný snuit omstandig haar neus. 'Fijn dat je mijn uitspraken even toelicht, Pippa.'

'Dat is toch handig om te weten?'

Snorri zegt opgewekt: 'En nu weten we dat. Loki, laat je Pippa haar zolderkamertje zien – waar is Loki?'

Ik zeg: 'Het kostte mij jaren om erachter te komen.'

'Och arm, oud meisje.' Mijn moeder trekt mijn natte hoofd tegen zich aan, geeft kusjes op mijn oor.

'Loki!' Snorri staat onderaan de wenteltrap te roepen.

Ik fluister: 'Was het niet Loke?'

Ik vraag me af waar mijn moeder deze man heeft opgediept. Hij heeft geen nette broek aangetrokken ter ere van onze aankomst, geen opzichtig jasje, hij draagt leren sandalen die bijna uit elkaar vallen. Er staan geen bloemen. In de koelkast ligt niets bijzonders.

Ik beklim de wenteltrap, over mijn schouder zie ik hoe mijn moeder Snorri's gezicht in haar handen neemt, met haar duimen over zijn baard strijkt. Ik roep naar beneden: 'Moet je hem niet eerst aflappen?'

Lachend kijken ze naar me op.

Ik steek mijn hoofd om de eerste deur die ik tegenkom. 'Of is dit verboden terrein?'

'Waarom zou dat zo zijn?' Loke zit met dichte ogen op een bed dat aan de korte kant is.

Als ik mijn eigen ogen sluit, voel ik ze alle kanten op flitsen; ze blijven het duister aftasten in de veronderstelling iets te zien, ik vraag: 'Probeer je je oogbollen stil te houden?'

'Als het me lukt trakteer ik op ijs.'

Ik kijk naar de bevroren baai, waarin het ijs voor het oprapen ligt.

Onder mijn voeten trilt de vloer, ik grijp me vast aan een steunbalk. 'Voelde jij dat ook?'

Loke zit onbewogen. De muren hangen vol tekeningen, ik vraag: 'Zijn dat partituren?'

Loke opent één oog, het hoofd schuin onder het schuine dak. 'Wat bedoel je?'

'Is dat muziek?' Ik wijs op de kronkelige lijn, die omhoog en omlaag meandert, donkerder, lichter, harder, zachter. 'Wacht.' In tien stappen ben ik beneden om mijn viool erbij te pakken.

De koffers staan in de bijkeuken. Mijn volgepropte rugtas ook. Achter de schuifdeuren hoor ik Snorri's gedempte stem: 'Ik wil het haar vertellen.'

Even blijf ik doodstil staan. Maar verder hoor ik niets. Oddný en Snorri staan net zo stil als ik te wachten tot ik mijn hielen heb gelicht. Ik vraag me af of zij de grond, net als ik, heel zachtjes voelen zinderen.

Als ik terugkom op zolder is Loke overeind gekomen.

'Het zijn maar schetsen. Stukjes berg.'

'Kun je ze allemaal aan elkaar puzzelen? Is het een vluchtplan? Gebruik je geen kleur?'

'Zie jij ergens kleur?' Loke maakt een slordige pirouette om me in één gebaar op ons panorama te wijzen: rotswanden, kartelranden, zwart zand, de zee en de lucht twee grijze vlakken. 'Dat strand wordt het oor van de berg genoemd.'

Ik prik met mijn strijkstok naar de verte: 'Moeten die naaldbomen niet groen zijn?'

'Als je dichterbij komt zie je groen. Maar de sneeuw is daar nu veel te diep.' Loke loopt naar de telescoop die op een standaard bij het raam staat. 'Je kunt proberen iets groens te vinden. Of iets wat beweegt.'

Ik ga op mijn tenen staan en kijk of ik iets kan zien – een kleur, een sikkkel, iets levends.

'Wacht.' Loke draait aan een moer en de telescoop zakt op mijn ooghoogte.

Zo leeg als het leek is het niet. De sneeuw is gaan liggen. Het huis is het laatste huis van het dorp. Op de rondweg zie ik een autootje rijden.

'Niemand's vrienden,' zegt Loke. 'Op weg naar hun dienst in de aluminiumfabriek.'

Ik zie een haven met een boot van de kustwacht, een kerk, veel zerken, een schoolgebouw. Halverwege de helling staat een oude man met een oude hond, naast een huis dat op instorten lijkt te staan. Wat dichterbij de kust een gammel botenhuis. Loke wijst. 'Daar woont Por. De jeep is van hem, Snorri leent hem soms.'

'Ik zie rook.'

'Por doet niets liever dan stoken, dat is begonnen na de dood van zijn vrouw. Toen al haar spullen opgestookt waren begon hij struiken uit de grond te trekken. Hij snuffelt naar alles wat brandbaar is, vlam vat, alles wat

fikt, poft; soms maken we ons zorgen in ons huis van hout. Onze buurman ziet in dit huisje niets anders dan een potentieel vuur, hij kan zich precies voorstellen waar hij de zaak zal moeten aansteken om het goed te laten branden, hoelang hij ermee toekan.'

'Hé, wie is dat?'

'Wie?'

Ik zwenk met de kijker, zie alles in een zwaai. 'Ik dacht even dat ik iemand zag. Iets geels.'

Loke neemt de telescoop van me over en speurt met samengeknepen ogen de begraafplaats af. Ik wil de kijker terugpakken, maar Loke schroeft de dop erop.

In het zolderkamertje naast dat van Loke is alles klein. Het raampje met het verschoten gordijntje, het inbouwkastje voor mijn kleren, het smalle, korte bed. Het is maar goed dat ik een groeiachterstand heb. De schuine wand, waarvan ik niet weet of het een muur of een plafond is, heeft bloemetjesbehang. De bloemblaadjes zijn zo verbleekt dat ik niet kan zien welke kleur ze hebben gehad.

Loke staat gebukt in mijn deuropening. 'Heb je ook wel eens het gevoel dat het huis je hoofd is? Dat je hersens steunbalken hebben en een schuin dak? Dat alles wat je denkt een route door de kamer maakt, dat elke herinnering een eigen plek heeft? Dat je je hoofd moet kantelen om te kunnen denken?'

'Ik denk dat ik daarvoor iets langer dan een uur in een huis moet wonen.'

We bekijken elkaar eens goed, mijn nieuwe sibbeling en ik. Onze ogen zijn zwart, onze haren zijn wit. Onze huiden zijn grauw. Ik vind opeens dat we op elkaar lijken. De wollen dekens op onze bedden zijn van grijze, ongeverfde wol. De vensterbanken zijn met teer bestreken, glimmend zwart. Buiten is het uitzicht wijder dan

wijd, ik zeg: 'Ik spreid mijn gedachten liever uit over dat water daar, ik prop ze niet in deze kamertjes.'

We grijnzen naar elkaar.

Ik heb nooit lang genoeg in een huis gewoond om mezelf ermee te verwarren. Mijn betrouwbaarste honk is vooralsnog mijn eigen lijf, ik ben opgewekt en waterdicht, als mijn moeder in bed ligt weet ik wat me te doen staat. Soms rol ik me op en laat ik al mijn gedachten koppeltjeduikelen.

Door het trapgat kringelt een kaneelwalm naar boven, die dik en vettig tegen de zoldering blijft plakken. In elkaar gedoken wentelt Loke de trap af, naar de bron van de geur.

Boven mijn raam hangt een groezelig, gespikkeld spiegelkje, waarin ik alleen mijn ogen en wenkbrauwen kan zien. De randen zijn roze, verroest. Wanneer ik op mijn tenen ga staan, mijn hoofd gekanteld onder de wand, zie ik meer van mezelf. Mijn linkerborst komt door, mijn rechter nog altijd niet. Het voelt als het duwen van een te grote kies. Als ik in een rechte lijn probeer te lopen wijk ik af, alsof die ene borst een roer is dat me uit de koers trekt. Het is een geluk dat nu ik niet op mijn lichaam kan vertrouwen, ik een goed gebouwd huis om me heen heb, al voel ik de grond onder mijn voeten trillen en is mijn kamer aan de krappe kant. Met mijn strijkstok als meetlat reken ik uit hoe krap, lengte maal breedte maal hoogte, gedeeld door twee – de schuine wand loopt precies tot de vloer.

Ik pak mijn viool uit de kist. Met mijn oude slaaplap, die meer uit rafels bestaat dan uit stof, poets ik de kleverige harsresten van de snaren. Ik maak er een piepend poetsliedje van. Ik kan alleen strijken als ik op de grond zit, vlak onder de nok, anders stoot mijn stok tegen het dak. Als ik mijn viool onder mijn kin voel maakt het

niet uit waar ik ben. De verhoudingen tussen de kam en de krul en de punt van mijn neus zijn altijd hetzelfde, de grip van het haar op de snaren, de afstanden tussen mijn vingertoppen. Ik hoor de geluidsgolven diagonalen trekken langs de schuine wand, de winterbestendige vensterbanken. In het hout van de vloer zijn de noesten zo rond als muzieknoden, als ik me een kwartslag draai zijn de planken vol nerven mijn notenbalken. In elke kamer zijn liedjes te vinden.

Wanneer ik hongerig de trap afdaal, zie ik dat Loke de keuken in staat te gluren; hardop zeg ik: 'Bespied je mijn moeder?'

'Oddný is het bespieden waard.'

Mijn moeder hoest, stampvoet. Dat doet ze wanneer haar hoest een piep geeft; het voelt als een klap op haar long, die minder scherp is wanneer ze tegelijkertijd tegen de vloer trapt. Zo verbergt ze de ene pijn in de andere.

Loke mompelt: 'Denk maar niet dat ik dat gerochel heb gemist.'

'Gemist?'

'Je weet bij Oddný niet of ze nou mooi of lelijk is, of ze te mager of te vadsig is, je weet niet of ze het beste met je voorheeft.'

Ik grinnik: 'Dat weet ze zelf ook niet.' Ik probeer me voor te stellen wat Loke ziet. Ik zie gewoon mijn moeder, maar wat zie je als Oddný je moeder niet is? Ze bakt pannenkoeken met alle ramen gesloten, haar rug gekromd rond haar hoest, in een verwassen nachthemd dat ik niet eerder heb gezien.

Loke fluistert: 'Wie niet beter wist zou denken dat ze trots is op dat bocheltje.'

'Mijn moeder heeft toch geen bochel?'

Loke lijkt tegen zichzelf te praten. 'Met schonkige